U. B. BERGEN
Ms. 200a

Steen- og Jord-arter

Graavarke

er, efter Jamieson's Definition, de Legemer af Mineralie eller underordnede Dele af Quartz, Feldspath, Lydsk Steen, og Leer-Skifer, sammenbundne ved en Cement eller Grund, af Leer, hvilket sidste, som oftest er hvidt, omgrændset med Silica, der saaledes giver Graaen en Hvidhed, ligt Grad af Haardhed. - De indskiftede Dele ere af forskjellig Størrelse, men overgaae ikkun sjelden Nødde saa Tommer i Diameter og Tykkelse.

Brochant antager Skifre i Graavarken større Skifter end en Tomme.

Hisinger har givet Beskrivelse om de Graavarke, som findes i Sverrig. S. 537.

Graphit, efter L. de Bc. Beaumont, skal være en Petrification af Anthracite (Bjergkul) Hisinger. S. 344, 527.

Leersteen og al Steen af Leergrundet Sammensætning vorder sig ved Luft og Leer mere end anden Jordart.

Jaspis

Den Hr. Professor Hilschock i sit Journal De
mineralogia of Bergarterne 1832, har fremsat om denne Steenart, Jas
pis eller Ophindelse, sines at vinde Be
skyttelse naar man seer den til af hvilke
Steenarter Jaspis som forekommer paa
Sjellen og Bornholm, er omgivet, nem
lig af Hornsteen, Quartz-Grund, Sandsteen,
Grønstenskifer, Flintskifer, Jern Porphyr
og hvilke Steenarter jeg har fremsat ovr.
For et almindeligt Øiesyn skal Jaspis
blive til en hvid paa Overfladen afslebet
Flint Steen.

Skifer, Leerskifer, med Overflader
af Chiastolit eller, i Form af Kors eller
Roser.

Hilschock har i Ovenn. S. 45, fremsat
dette og paa Fig: III, gode Tegninger af
dem i naturlig Størrelse.

Skarmer paa Saltholmen.

Ytre Side denne Skiærgaard nogen Lighed
med den Kalk-Limestone-Form Hitchcock
S. 563 og 564 har beskrevet fra Bolton
og Roxborough i Massachusetts, undtagen
denne hele Samlinger af Primer.

Serpentin

er, efter Hisinghers Mening, ved Old ~~Stor~~
steven til at Dalk, eller Dalken af hun.
See Report on the geology &c. S. 619.

Graphit

findes sjeldnere i Forening med Gneis. S. 637.

Grönsten

bestaaer af Feltspath og Hornblende, den
første dog compact uden almindelig Dan-
delsteen for det meste i store Partier. Hitch-
cock. S. 640. —

~~Porphyritisk grønstone i Bunkerhill, Middlesex~~
~~Co. Mass. S. 644.~~
~~Agatiseret grønstone fra Deerfield~~ S. 644
~~Trap-Stone~~ S. 644. —

Porphyr

er en Steen hvori adskillige Crystaller af een eller
flere Mineralier er strøede i en jordartet eller
compact Basis. — S. 667. Hyppigt Feldspath)
Har ofte en Metallisk Glands S. 667.

Gjenid

bestaaer af en Blanding af Feldspath, Hornblende og Glimmer. S. 668.

Granit

bestaaer af Quartz, Feldspath og Glimmer, og undertiden Hornblende. S. 679.

Ædelstene (de ædle)

findes altid i de ældste og meest krystalliniske Klipper. Hitchcock. S. 727, 728.

Stalactiter og Stalagmitter.

De første findes under Hvælvinger, de sidste paa Gulvet i Bjerghuler. — ibid. 729.

Basalt

Gregory Watt har fremdraget Basaltens Lighed ved Smeltning og langsom Afkjøling af Basalt, Hitchcock. S. 739.

Zeolit og Tuf

De forskjellige Slags Varieteter beskrives S. 739, 740.

Paleontologie eller Oldtidslære

afhandles fra S. 741 til 774, hvor, blandt andet, mange interessante Tabellarisk Oversigter over Petrefacter eller fossile Levninger, ere gjorte.

Jordarterne

inddeles af Hr. Davy ~~inddeler dem~~ i:

Leeragtige
/: loamy :/
Kalkagtige,
Sandige,
Grandelig
/: gravelly :/
Torvagtige /: peaty :/
Myrjord, og Hvidtjord,
/: marly :/

men Chaptal inddeler dem blot i:

Leeragtige /: argillaceous :/
Kalkagtige
Sandagtige /: siliceous :/
og Torvagtige.

S. 19.

Tabel over Jordarternes Bestand
~~Vide~~ i Massachusetts. Se S. 23,
med Forklaring over Fremgangs-
maaden i at analysere dem. S.
24 og 25.

Leir

er en Substants, opdaget af Klaproth i Alme-
Trae, af Braunstad i Stiria, Sauge-
Sporane og Sukker, og af Berzelius i
alle Slags Bark, samt af Sprengel,
Potter o.fl. troist at være et levende
Princip i Hydrit og Jord, er i vaad

Tilstand en gelatinøs Masse, som lø-
ret bliver sødelobrun, uden Smag eller
Lugt og opløselig i Vand. — Ved
Paavirkning af Alkalier antager den
Characteer af en Syre og forener sig
med Ammoniak, Natron, Kalk o.
s. v. og danner en Klasse
af Salte kaldet Gerbersyre Salte,
hvoraf de første ere opløselige i Vand
og derfor fuldkommen udfældes af Planter.
Denne Substants findes i de for-
skjellige Sorter. — Den er og saa kaldet ud-
trækstof, fuldmuld. — S. — og 121 fig.
Praktiske Regler at analysere
Jordarter saa, opfundne af Dr Davy
i Lovell. — see S. 36, 39 og 40. —
Regler at søge efter Mergel
i Nyere:
enten en Jernstænger, med en Ring i,
eller bare en Jerntang. S. 68, 69. —
Regler at skjelne Mergel fra Sand
og Leer:
Naar man kommer nogle faa
Draaber Vitriololie, Vitriolaand,
Skedevand eller anden Syre
derpaa, bobler smaa Blærer
op i Mergelen, i Sanden og
Leeret ikke. I Mergelen
samler Skjæl sig i Mergelen.

Mergel, klay Stumpmuld, Bortfelder Horm, nitrate Lime, Fuldmuld, Kalkmuld, Kalkjord, Kalkmergel, Kalkmuld, Kalkjord, Kalkmergel, Kalkmuld, Kalkjord, Kalkmergel

Skrygelen er mesten hird ag pulver-
agtig naar den tørred, grdag og Kle-
bende, naar den er vaad.

Hvorledes og i hvad Quantitet bør
Skrygel anvendes paa Jorden?

Nr:

Dr. Dana's Theorie herom S. 72.
Jo dygtigere Jorden er, og jo
mere Gjødsel den anvendes, desto
mere Skrygel kan man med Fordel
anvende. — Skrygelen virker
ikke som Gjødsel, men den saa at
sige Kvæger Plantefødet, som er i
Jorden, eller kommer deri ved de Kalk-
agtige i Skrygelen. — Har man
anvendt formegen Skrygel, kan
man ret forsaa ved at tygge
Gjødsel derfor.

En god Afhandling herom:
An Essay on calcareous manures
by Edw. Ruffin, Esquire of Virginia.
Shellbanks. 1835.

Extract heraf S. 74.
25 eller 30 Skjeppers brukelig Kee en
Acre af brugt Skrive, sandet Jord og
to Gange saa meget til nydyrket
eller ved rydet Land.
Skrygelen skal blandes med Gjødsel
førend den bruges ud paa Jorden.

Skergelen anvendes ogsaa med For-
del paa Engemark .. S. 74
Skergelen virker især i og efter 2det
og 3dje Aar.
En halv Skuffel skergel kan komme
i hver Potets Vogn S. Side.
Skalstenen kan med ligesaamegen
Nytte lægges paa Marken i raa Stand
som i brændt pulveriseret Tilstand.
S. 82.
Hvorledes kan magnesiesk Kalksten
adskilles fra reen Skalsten?
Tre simple Methoder angives. S. 84.
Glimeragtig Skalsten kan
ikke gjødes. S. 86.
Af for ydre paa Skalde Rea
Ka-Sten paa Vange og flere
Steder af dette Slags.
Skalk er god Gjødsel for Rug, Havre,
Bygg og Græs, men ej for Hvede
Hvede. S. 88.
Grøn Sand, en fortræffelig
Gjødsel. S. 91, - 93.
Findes ikke mere i Sverdsgraven,
uden Fredsdalen paa Sjælland?

Q. Kan man ikke ved Hjælp af Stenen
i Petersborg Vidnesbyrd, hvor langt
ud i Søen vore Grænser for
Fiskeriet paa Sommeren, og
dette Slags?

Blaaleer
er et fortrinligt Middel til at forbedre
sandig Jord, hvor det i Mangde paaføres.
S. 96. Det kan ogsaa med Nytte an-
vendes paa anden Jord. S. 97.

Sort Tørvjord
graves aldrig over Jorden uden med
Nytte for Potteblomsten. S. 101. Torven
bør blandes med Trevirke for at give
den bedste Virkning. — Ibid. — Det
er godt at tage Tørvjorden 2 a 3 Fod
under Overfladen. Grødig Tørvjord
sur. S. 102. Middel for Asbe-
at blande Tørvjorden med Kun man
bruge Kalk, Gruusleire, blandet
med Gaardsplads-Tjørsel, Gaard-
muurie. S. 103. Blandingen bør
udsolles for afvexlende Tørring, Fug
og Vede. — Er der Fare i Tørv-
jorden, er den skadelig naar Ufø-
rene blandes derved.

Eye Dynd, Skarn mud,
er ogsaa god Gjødsel, især naar den blan-
det med Kreatur. — S. 106.
Er en god Stobe-Sand, mouldrig Sand. S. 215.

Quikkende Sand
er tilsalds god Gjødsel, naar den har
ligget noget Tid i Luften og er bleven
tør. S. 107 og 108. — Farven er lysgrøn,
og Quikkenden lugter af Svovl eller
tydelig afgiver det Stof, og denne Lugt
er altid større paa Sandets Bred
end borte. Den er god Gjødsel. —
god Stöbesand. S. 95. —

Kuragtig grønsat Vand i Elve
giver en god Gjødsel naar det flyder
over Marker, eller Rundkastet Gam
melt og fört derpaa. 114—116. —

Jordarters Forbedring

Sandig Jord bör, om der er Leer under, om
vendes, saa at Leer kommer overpaa. — Er ik
tet Leer under, besaaes Landen med Klø
ver, som ville voxe der. — Naar disse rodne
de, forbedre de Jorden, som forbedrer Jord mor
ret og gjör det frugtbart. S. 117.
Sand, brugt til Ler Skjører, gjör dem
tre frugtbart Land. S. 114

Kalkstegen Bestaar
Skaderne af brændt Kalk og
velsé Jamlegrund af Kalkbrænde, se
ved 164, 165. — 168. —
Af Steegel kan brændes god Cement
ved 171. —

Maade at danne Romersk Cement. S. 174.

Romersk Cement brændt i England.

Dette fortrinlige Cement beskrives S. 175.,

hvor

Prøve om Leer indeholder Jern i

Tilstand af Protoxid.

Naar man kiøler det for stærk Hede,
og det bliver gulrødt eller rødt, endskiøt
der del saadant Jern, men i modsat
Fald beholder det sin hvide Farve,
S. 184. Jo mere Jern der jo mindre brugbart er
det til Cement. Alt Jern Svovlsurt Jern
er af ingen Nytte naar den ikkes til i
store Quantiteter, og er af den Varighed
som beskrives ikke. Den kan da
blive til Vitriol (Copperas) ved at
udsættes for Luft og Vande. S. 193.
Er ikke Svovlkiisen fra Harmen
rund af dette Slags?

Forgjæves Forsøg paa at finde Guld og Sølv i
Havsalt igiennem, opregnet S. 206.
Samtidig omtales ogsaa
Forsøg paa at finde Skatte ved
i Pande eller andre Kunster. S. 209.
Deraf ses at man har i ældre Tider
troet som hos os, at Gravning i Kirke
Ske om Natten, i strengt Mørke,
uden et mage afbrydes Ord ved Læs-
ning af Bibelen. —

Fol.

Sure til at lage Fatter af Ler.

Det tørre til en Deig, tørres og
pulveriseres. Derpaa kan man gøde det paa Tøi som
Fatmagler. S. 214. Ligesom
har paa Sondmor. L. D: S. 491 fundet en Porcelain
Jord, hvoraf man kan danne sig Kugler til at lage
Fatter af Ler med: se den korte Vidtl: Selsk:
nye Samlinger af Skr:, 4. Bd., S. 112, 113:).

Quarts kan gøres til Sand

ved at brænde den i en Kalkovn og derpaa
at støde den let i Vand paa den, hvorefter
den let kan knuses med en Hammer. S. 218.

Grønsteen kan bruges til Ovnsstene

S. 218.

Til Porcelæn Smerge kan man lage Potteryy
brugte Knuste Grønsteen. S. 218.

Emaille paa Kobberkar kan præparere
res af Feldspath, især af adularia. S. 221.